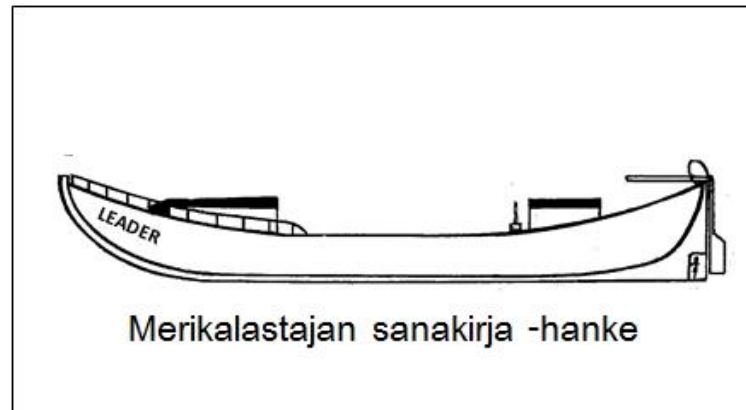

Selkämeren kansallispuiston ystävät ry ja Merikarvia-seura ry

LEADER-hanke ”Merikalastajan sanakirja”

Kalastajien haastattelu

Haasteltava: Kalevi Österman s. 1935 (KÖ)

Haastattelija: Juhani Aalto (JA)

Haastattelu 28.6.2016 klo 10-12.30 Merikarvian virastotalolla.

Tekstin purki ja litteroi ääninauhalta Lasse Lovén 19.8.2016. Murreversio. Poimittu mereen ja paikannimiin liittyvät kohdat.

Aineistona 2 äänitenauhaa MP3 yhteensä noin 2 tuntia. Äänite on tallenteena Merikarvia-seuran arkistossa.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Juhani Aalto ja Kalevi Österman tuntevat erityisen hyvin Peipun kylän lähiseutujen vedet ja paikannimet. Juhani asuu vakituisesti 1990 ostamallaan ja sitten rakentamallaan Susikujan tontilla Peipussa. Tohtori, Dos. emeritus Kalevi Österman on kotoisin myös Peipun kylästä. Hän pitää kesäpaikkaansa edelleen siellä. Molemmilla harrastuksena on kalastus. Juhani valmistaa edelleen katiskoita.

Karttapaikat ja paikannimet Merikarvianjoen suupuolella

KÖ: Sainen Juhani on tehnyt sen väylän joka menee näiden saarten välistä. **Äijäkari** on ollut aina Äijäkari. Mut se **Ämmäkari** on ollut ennen **Kummelikari**. Olen varmistanut sen Hannes Viertolalta. Siinä on takuulla ollu Kummeli osottamas **Kuuskerin väylää**. Se menee just sen syvimmän reitin kohdalta.

JA: Reitti kiertää **Klappukarin** pohjoispuolelta. Sillon ko oikeen isoilla laivoilla mentiin niin, Mentiin täältä Kuuskerin SONJALLA ja käännyttiin tänne, koska tässä oli liki **Peipunkarii**. Tässä lähellä siin oli **Satulakivi**. Siinä piti olla aikoinaan eteläreimari. Se poikkeaa tänne *silakkareitille, rääkireitille*. Siin oli kauhee mahdollisia kiviä. Vieno Vuorinen ja Viljami Kuuskeri sano että Satulakives oli ensimmäinen eteläreimari. Nyt tästä **Mikonkudun suntista** räjäytettäs kiviä. Sinne voi jäädä teräviä särmiä jotka haittaa entistä enemmän. **Leipäkarista** puhuttiin, että Leipäkari jäisi silakkareitin pohjoispuolelle, **Viitameren** eteläpuolella semmone epämääräinen matalikko **Oululainen**.

KÖ: **Lintukari** nimi kartassa on väärin. Nää kaks on Lintukari. Toi oli **Silagrunninkari**. Antti Ristimäki on sen sanonu mulle. Tämä kohta on **Fläksperä**. Se on siinä melkein **Härkkeliin** asti.

JA: Mikä se on kun puhutaan **Huutoviikistä**? Fläksperästä tuli Lammelasta hevostalvitie lahdelle.

KÖ: En tiedä, Antti sanoi noin. Ylitalolla on siinä Hirslahden *pelto*. Minä luulen että siinä on takuulla **Hirslahti**. Kuka on Huhdan Kusti tehny pellon, se on Hirslahden pelto. **Lahnakari** on oikein, mutt **Täikari** puuttuu. Se on erillinen pieni kari, jossa Alorin Jallulla on ollu lammas. **Takamaa** tulee siitä kun siinä oli Takanen ennen. Takanen tuli **Siikaisista**. Se meni naimisiin Takasen Annan kanssa. Anna oli Kuuskoskesta **Tikkalahden** rannalta. Oli lapseton pari. Kun sota-aikana pantiin kaikki kortille ja tuli luovutusvelvollisuus. Takasen piti luovuttaa niin ja niin monta kananmunaa. Takasen Anna meni kunnantalolle. Anna sano että kaikki kanat pannaan nyt lahtiin. Kunnantalolla sanottiin että siinä oli erehdys, ei tarvi tappaa kanoja eikä luovuttaa munia. Anna sano että nyt on Takasella lahtipäivä ja kaikki kanat tapettiin.

JA: Tätä sanottiin **Gladdin kariksi**, siin o ollu semmone Gladdin niminen perhe. Jotkut sanovat sitä **Koskelan kariksi**. Siinä asui viimeksi Kuusi Viku joka oli Takasen Annan veli. Lapsia olivat Lyydi, Alma, Jussi sekä Ilmari Heinonen s.1913, joka oli tunnettu kirvesmies Merikarvialla.

KÖ: Tuosta kartalta puuttuu **Malinin kari**. Tuossa oli **Suulikari**. Se oli Rauma-yhtiön saari. Tuossa on **Alinan kari**. Kuuskarin Oskari sano tuota **Kuusikariksi**. Kuuses oli ainakin iso variksenpesä. Alina jostain vesijättömaasta kävi käräjissäkin ja Kuuskarin Oskari kävi todistamassa että se on ollu aina Kuusikari.

JA: **Liinarannan talon** kohdalla oli **Borgin Triikka**, **Sukusaaren** yläpuolella. Siinä kohtaa miss oli Malinin Einon kämppä ja suuri kivi. **Inahuoneen kallio**. Siinä oli Kukkomäen rantahuone ja **Kukkomäen Strikka**. Siirtosen Väinön äiti oli tyttönimeltään **Strikkaluoto**. Sitten siihen on pantu **Koskiluoto**, tiekyltissäkin luki ehkä **Stikkaluodontie**. Nimi on vääntynyt. **Lansstrikka** oli tässä. Venhon Matti sano että Rääkipaatilla pääsi tähän ennen talvisotaa juur pääsi ko oikein taiteili. Tässä oli Ojalan huvilan kohdal se **Lukkasstrikka**. Äiti sano että 1938 vuonna ko tämä oli padottuna nii hän käveli tässä. Honkajokiset kaivoi sitä. Kun tukinuitto oli niin se kiersi **Kraatarinkarin** kautta. Siitä pääsi vain soutupaatilla **Saunakoskesta Gladdinkarin** ja Kraatarinkarin välistä. Tukit uitettiin Kraatarinkari kiertäen eteläpuolelta.

Lukkasstrikasta pääsi just rääkipaatilla **Lansstrikan** alle mutta ei siitä ylös.

JA: Rääkipaatilla pääsi tarkasti ajamalla ennen jokikaivua 1938 Lukkasstrikasta ylös. Lansstrikasta ei. Venhon koti on lähellä siinä.

JA: **Kirkkolahti Klobbin** ja **Bränholman** välissä. **Peipunrannasta** on kuljettu paatilla kirkkoon silloin kun vesireitti oli tärkeämpi kuin tie. Vähällä veden virtauksella pääsi melkein kirkolle saakka. Ainakin **Alakylään**. Tikkalahden perään mennessä pääsi vain Tammiseen saakka. Kävelymatka olis pitkä ollut joen länsirantaa kirkolle.

Syylöön Strikassa isoja kiviä. Poistettiin vasta 1967.

JA: Valkamaan talo oli Vuorisalon pohjoispuolella. Sitä piti Oskari (Kettu Osku) Vihtori Laaksosen veli s. 1868, kotoisin **Peipun Lähteenmäestä**. **Valkamaa** purettiin sodan jälkeen, kun Lauri Viertola osti sen. Rakensi uuden talon ja kalasti muutaman vuoden. Sitten muutti **Poriin**. Paikka on suvun kesämökkinä vieläkin. Valkamaasta pohjoiseen ja **Kräsviikistä** etelään. Siitä ilman rakennuksia alkaa ns. **Lehtosen ranta**, joka on Peipun Vanhantalon maata ja vieläkin suvulla. Vihtori Lehtonen kävi rääkissä siitä.

Peipussa asui Aleksii Gondrajev Venäjän kansalainen, syntynyt Venäjän **Karjalassa Vuokkiniemellä Vienassa** 1884. Hän kävi rääkissä siitä ja hänellä oli perhe Peipussa. Niilo Järvinen kertoi minulle, että 1914 elokuussa alkoi maailmansota ja neljä kasakkaa tuli hakemaan Alekseita. Veivät *pudistuspaatista* itärintamalle. Kun Venäjän keisarin armeija hajosi 1917 syksyllä hän tuli takaisin kotiin. Meni sitten punasten puolelle ja sai surmansa sillä reissulla.

KÖ: Kuuskerin Oskusta tarina. Freemannin Viku kerto et "Ootteko kuullu että Kuuskerin Osku o harrastanut avantouintia. Se meni kalakopan kans siitä ja putos puljuu napaa myöten. Kävi sitten **Joensuussa** vähä kuivaamassa vaatteita ja jatko matkaa."

JA: Oliko siinä kaks juopaa. Kraatarinkarin saunan edessä oli isompi juopa. Ja Gladdinkarin luona oli pienempi juopa. Niinko joku matala luoto siinä välissä. Sainen Pentti sano et hänel o ollu joskus kanein siin luodos. Kraatarinkarin navetan kohdal oli puomi ja **Revelin kallion** päässä oli *sortteeri*. Kun kuljettiin **Suulikarin** ja **Pikkukarin** välist kulki rääkipaatin reitti. **Saunakoski** kaivettiin 63. **Sylön rekasta** poistettiin suuret kivet. Samalla padottiin **Kuuskerin suntti** sillan -67.

KÖ: Rääkipaatilla meno oli täältä Viertolan rantoja myöten kaikki pienet karit kierrettiin. Tää suurempi väylä oli liian kivinen ja matala.

JA: Täs oli semmone **Telefoonikari**. Venhon Matti sano et mentii ensi Telefoonikarii paljo ja sitte tehti suuri mutka. Sit tässä oli **Sähkökari**. Siin menee edelleen sähkölinja. Täs Väinö navetan takkaa o suuri

majavan pesä. Mää ole sanonu sitä **Majavaluodoks**. Tämän kuuluis olla oikeesti **Jalonen**. Ennen **Aliinakarii** o pieni jokikaivomassoista muodostunu luoto. Haanpään Olavi anto tolle saarel nimeks **Tippavaara**. Kun siäl sit *tippo* nautiskellaa. Määkin olen siellä joskus juhannuksena -72 poikenna. Tippavaarassa Hannu Ruoho soitti haitaria juhannuksena - 72. Hannu kaivoi kaivinkoneella **Notkeenmäkeen** paattiväylän -72 talvella minun toimestani. Onks tuo Saarimaa vanha Freemannin paikka, **Jänskeri**.

JA: **Klobbi**. Vanhassa kartassa lukee sinä **Furuholm**, jota sillä nimellä ei kukaan ole sitä sanonu. Siinä on lampi keskellä.

KÖ: Siinä paikalla on mäki, erillinen luoto. Kuin pojan kloppi. Ranta on syvä. Mää olen sen niittänyt useamman kerran. Muistan kun sihe tultiin paatilla ja lastattiin siihen kuivat heinät. Aina kun soudin sinne oli kakotuuli ja vastatuuli. Ja kun soudun takasin heinien kanssa oli luodetuuli ja vastatuuli taas. Kerran kirjoitin *krabbikivistä* Merikarvia-lehteen. Niitä on sanottu myös *krambikiviksi*. Kantola sano et *frahtas Klobbin niitut* isä-Paavolle (Österman) mutta Aloorin flikat sano että se on Klobbi.

JA: **Parrukari** ja **Ristinokassa** oli Salmen Reinolla *puukatiskat (liistekatiska)*. Siinä on vieläkin jäljellä katiskan kiinnityspaalut. **Kraatarinkarin** nimi voi johtua Saimasta, joka oli kraatari. Mutta Vieno (Aalto) sano että sitä olisi sanottu Kraatarikariks jo enne.

Tuo oli **Leppäkari**, mutt sitä sanottiin myös **Hymyläksi**. Hymylä nimi oli Yrjön (Haanpää) antama. Haanpään Lilja omistaa sen nyt. Nämä oli **Lintukarit**.

Rukkikari o hakattu puuttomaksi ennen 60-lukua. Lampaat söi sen paljaaksi.

KÖ: **Tikkasundi** kaivettiin kun minä olin kahden vanha. Tämä oli silloin padottu. Tuo oli **Silakrunninkari**. Ja tämä oli **Täikari**, hyvin paljo samanlainen kun Klobbi, pieni ja korkea.

JA: Juopa kaivettiin nyt täältä Koivuniemen ja Takasen välistä. Siinä on paatilla mentävä rumpu nyt. Se lisäsi veden vaihtuvuutta sitte paljo Peipus. Kun täältä Peipusta se vanha Lahdenvaaran tykköö alas se vanha **Siikasten halkotie** tästä **Revelin kaulan** kautta **Kuuskerin** pihamaan läpitte. Toinen tiä oli **Koirijärvee** pitki siikaslaiset lasketteli **Koivuniemen** alapuolelt tätä ojaa pitki. **Härkkelin ojan** yli **Fläksperään** tuli tukkireitti. Tämä on **Lahtisen kaulanne Kalfielin** ja **Tapion viikin** välis. Kööriäläiset tuli talvitietä halkokuormissa Viertolasta Merimaahan **Goosviikin nokan** ylitse ja meni Vuorisalon rannasta Järvisen pihasta lahden perään. Jos menivät kirkolle, suunnattiin **Ristiniemen** rantaan ja siitä Revelin kaulalta Tikkalahden yli Tammisen pihasta jokea ylös.

KÖ: Meidän kohdal jatkuvasti oli semmone *trafiikki*. Jatkuvasti oli hevonen menossa tai tulossa ja pysähtyivät meidän kohdal juottamaa hevosta *avennossa*. Remu-Heikkilä poikkes hevosta juottamaan. Vähän *pätkässä*. Heikkilä sano isälle että poika on nyt koulussa. Isä kysy mikä siitä sitten tulee. Heikkilä sano no en tiedä mutta on kolme ammattii: tuomari, lääkäri tai merikapteeni. Isä kysy eikö pappi oo mitään. Ei sano Heikkilä, pappi saa mennä penkin alle.

Tulin kerran koulust viikonlopuksi kotiin, potkukelkal talvitietä pitkin. Edessä meni hevospeli *krähänykset (pareki)*. Yhtäkkiä mun edes oli puolitäysi tai puolityhjä viinapullo. Mahdoinko tietää edes mitä sen sisäl oli. Pontikkaa varmaankin. Pojat tulivat etsimään pulloa. No onko se tämä. Pojat ilahtu suuresti. Mitä halusit palkkioksi, tupakkaa tai rahaa. No isä poltti tupakkaa joten sanoin että tupakkaa. No pullo oli vielä puolillaan, joten sillä varmaan **Kööriälään** päästiin.

JA: Kantolan Kallella oli paljon englantilaisia sanontoja. Hän lähti **Amerikkaan** vuonna -10. Kantolan Kalle puhu mulle että hänen peltonsa oli ”plantaasi”. Hän oli itte ”farmari” ja Peipun baari oli ”saluuna”. Antti Ristimäki meni Kallen kanssa Amerikkaan 1910. Hän palasi ja oli kalastajana Peipussa. Ameriikasta palaajilla oli yleensä joku kolmesta eri merkkisestä kellosta (American Valthami, Elgin Comp ja Illinois) Antti sanoi aina että ”valtion aika”, jos joku kysy mitä kello on? Antilla oli amerikkalaisia sanoja mm. *trippi* ja *saletti*. Amerikassa oli kerran paikka, jossa jaettiin hyviä neuvoja. Juhan Slutbäck joka myös lähti Amerikkaan, mutta ei edellisten kanssa samassa porukassa, sai sen kirjekuoressa, joka piti avata vasta kotona. Siinä luki että ”sen minkä voit tehdä tänään, älä jätä sitä huomiseksi”. Katselen sitä joka päivä. Kerrankin piti lähteä katiskalle. Menin sitten samana päivänä. Seuraavana päivänä sato paljon.

KÖ: Antti sanoi, että se oli ”*pois laidoilta*”. Se oli niinku vaaratilanne. Hän oli ollut *lohen* pyynnissä Amerikassa lännellä **Washingtonin** osavaltiossa **Columbia**-joella. Kun kala *nappas* sanottiin komento että ”*pois laidoilta*”. Tarkoitti että on vaaratilanne ja voi pudota. Antti sanoi että siellä oli 30-kiloisia lohia.

Suntit on **Sundeja**.

Ensimmäinen on **Pakoorin sundi, Tikkasundi, Kuuskerin sundi, Röykkysundi, Aliinan sundi, Etelän sundi, Katiskasundi** ennen, josta mentiin Tuffan luokse nyt poissa, **Alinen sundi, Laaveen sundi**.

JA: **Holmin sundi, Annan sundi, Särkisundi, Holmin sundista** pääsi soutupaatilla **Killeskerin** puolel. Siinä Venerannan Jallu oli menny sillalle makuulle ku oli menny pirtumies ohi ni Jallu oli nostanut pirtukanisterin salaa paatista pimeässä.

Mikkolankivet. Kaksi suurta kivee rannalla. Niitten vierestä menee reitti. **Mikonkutu** oli ko sanottiin **Kuulmikko**. Keskusholman vaimon isä, josta puhuttiin Kuulmikosta, sen mukaan tuli Mikonkutu. Mikko sanoi aina puhuessaan että” Kuul ny, kuul”.

Kuoppakari ja **Kusiaiskari** ovat erilliset karit **Tuomikarin** pohjoispuolella.

Revelin Ville (ennen Rewell) oli *nuottapäällikkö* eli *nuottapaasi*. Villen veli Oskari otti nimeksi Jalonen. Ville suomensi nimensä ja oli sitten Kotiranta. Ville veli Nestori rakensi paatteja ja muutti sukunimekseen Kaukosalmi. Villen veli Jarmari muutti sukunimekseen Vettenranta ja rakensi myöskin paatteja. Villen vaimo oli opettaja Saida Maria os. Järvinen. Hän muutti takaisin Tyrvään Sammaljoelle Villen kuoleman jälkeen.

KÖ: **Ahvenkari** on **Rantamaan** ja **Keskusholman** välissä. **Mikkolankivi** oli mun isän *siikapesäpaikka*. Mikkolankivi on rannalla venereitin länsipuolella. Samalla kohtaa reitin itäpuolella on kaksi isoa kiveä saaren rannalla.